

Mūzeja gariņš stāsta

33. Vēstījums nākotnes cilvēkam

Jūtos drusku kā pētnieciskais žurnālists. Man ļoti gribējās uzzināt, kas īsti būs kapsulā, ko 13. septembrī guldīs *Nākotnes Namā* tur, kur beidzas vecais nams un sākas jaunā piebūve. Zīmīga vieta. Bija skaidrs, ka tur būs vēstījumi un Nākotnes Nama ziedotāju saraksts, bet ko gan vēstīs vēstījumi? Un kam? Man palaimējās valdes priekšsēža papīrgrozā atrast lapu, kas, liekas, varētu būt viņa vēstījums vai vismaz uzmetums. Lai jums nebūtu jāgaida, kad tālā nākotnē kāds kapsulu atvērs, te ir tas, ko atradu un ar ko dalos.

Mēs nezinām, kad kapsula atkal nonāks cilvēka rokās. Varam tikai cerēt, ka tas nenotiks drīz, ka laiks būs labvēlīgs un piešķirs ilgu mūžu šim namam un Muzejam, kurš te mājoja, mājo un mājos.

Gribam ticēt, ka nākotnes cilvēks, kurš kapsulu atvērs, varēs tās saturu lasīt bez tulka. Gribam ticēt, ka vēl būs Latvijas valsts, nācija un latviešu tauta, kuras likteņus 20. gadsimtā atcerējās, pieminēja un atgādināja Muzejs šai namā. Gribam ticēt, ka nākotnes cilvēks Latvijā būs sasniedzis to, pēc kā mēs vēl tikai tiecamies, un atskatīsies uz mums ar sapratni un iecietību.

Kapsula ieguļas šī Latvijas valsts celtā nama pamatos Latvijas simtgadē, 2018. gada 13. septembrī. Mēs to saucam par Latvijas Okupācijas muzeja Nākotnes Namu. To jau 2001. gadā iecerēja arhitekts Gunārs Birkerts, kurš pastāvošajai tumšajai vara plāksņū klātajai ēkai pievienoja balta Somijas granīta segtu piebūvi ar noslēdzošu stikla sienu. Nākotnes Nams bija laika metafora. Birkerta vārdiem: no tumšās pagātnes uz gaišo tagadni, uz apskaidroto nākotni. Tas bija viņa un mūsu vēlējums Latvijai, kurš nu no vīzijas beidzot pārtop realitātē.

Vecā, tumšā ēka bija tumšās pagātnes simbols. Tā atsaucā atmiņā Muzejā attēloto laiku no 1940. līdz 1991. gadam, kad 1918. gadā Latvijas nācijas dibināto valsti trīs reizes okupēja, pakļāva un apspieda divas totalitāras varas – komunistiskā Padomju Savienība, nacionālsociālistiskā Vācija un atkal Padomju Savienība. Abas varas un to savstarpējais totālais karš iznīcināja Latvijas valsti, nolaupta nācijas suverenitāti, tautu pazemoja, izkļiedēja, verdzināja, slepkavoja un noveda pie izdzīvošanas galējās robežas. Muzejs to atceras, piemin un atgādina.

Tumšā ēka bija vara sarkana, kad to atklāja Ļeņina 100. dzimšanas dienā 1970. gadā, lai slavinātu latviešu sarkanos strēlniekus, kuri Ļeņinam savulaik palīdzēja nostiprināt valsts apvērsumu Krievijā. Rīgas centrā tā apliecināja komunistu varu. Tai pašā laikā patiesā strēlnieku un Latvijas valsts un nācijas vēsture bija tumsā tīta. Totalitāro varu noziegumi – noklusēti, noslēpti, pārklāti propagandas meliem. Upurus pieminēt nedrīkstēja. Vēl mazāk – cīnītājus un varoņus. Taču tauta nebija zaudējusi ilgas pēc savas valsts. Tā pretojās ieročiem rokās, ar dūri kabatā, ar kļušu lūgšanu. Valsts turpināja eksistēt tautas apziņā – Latvijā, pasaules trimdā, Sibīrijas Gulagā – un beigās tā to izcīnīja bez vardarbības – dziedot. Sākās tagadne.

Sarkanā vara bija kritusi, un varš bija nosūbējis, kad tukšajā, tumšajā ēkā 1993. gadā gaismu sāka ienest Latvijas Okupācijas muzejs, skaidrojot atgādinot abu okupācijas varu vardarbību un noziegumus pret Latvijas valsti, tautu un zemi. Latvija bija atkal brīva. Taču tai vēl bija jāpārvar okupācijas atstātās fiziskās un garīgās sekas un jāatjauno tiesiska, taisnīga valsts, kas bija daudz grūtāks uzdevums. Tagad, Latvijas simtgadē, ir vēl daudz darāma, lai valsts un tauta atbrīvotos no okupācijas atstātajiem sārņiem. Un pasaulē vēl arvien pastāv draudi Latvijas valstij, tautai un zemei. Arī Nākotnes Namā blakus melnajai sienai baltajā granītā ir melni graudiņi – atmiņa un brīdinājums.

Un nākotne? Vai tā veidosies apskaidrota kā stikla siena Birkerta vīzijā un topošajā namā? Kā mēs no sirds vēlamies? Vai nākotnes cilvēks Latvijā būs pilnībā atguvis savu latvisko un valstisko pārliecību un pašapziņu? Vai tā būs viņam kļuvusi tik pašsaprotama, ka viņš varēs būt latvietis jebkurā vietā pasaulē un tai pašā laikā gādāt par savu zemi, tautu un valsti, lai tā neizzustu, bet vienmēr būtu viņa mājas un pasaules centrs?

Mēs ticam, citādi nevaram: cilvēks, kas šo kapsulu atvērs, sniegs atbildes. Un ticam, viņš teiks: Jūsu cerības nebija veltas. Nākotnes Nams un Muzejs ir darījis savu. Nākotne ir piepildījies.

Neesmu ne tuvu kāds svētais gars, bet kaut kā tomēr gribas visu vārdā teikt teikt – āmen!

Kad iznāks šis laikraksta numurs, kapsula jau būs iemūrēta *Nākotnes Nama* pamatos. Par ceremoniju varat lasīt šeit: <http://okupacijasmuzejs.lv/lv/aktualitates/>.

Ar ziedojumu nodrošināts publicitātes projekts